

Jan Tomczak

"Wie wir Menschen leben : ein
Religionsbuch für die Grundschule
2", Günther Weber,
Freiburg-Basel-Wien 1972 : [recenzja]

Collectanea Theologica 44/4, 225-226

1974

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

zamiaru dawać gotowych recept na wychowanie, zresztą takie w ogóle nie istnieją. Chce pobudzić jednak do zastanowienia się i pomóc w zrozumieniu trudnych spraw wychowawczych.

Autor jest realistą. Konflikty młodzieży z dorosłymi ocenia jako zjawisko normalne, a nawet pozytywne. Istniały one zawsze. Świata, w którym żyją młodzi, nie można uznać za najlepszy. Stąd zrozumiałe są bunty nastolatków. Młodzież łatwą lubią wychowawcy. Ale tego nie można uznawać za gwarancję, że wyrosną z niej lepsi ludzie. Mogą to być zwykli konformiści, ludzie bez większych ideałów, a przecież nie o takich powinni marzyć wychowawcy.

Walter Rupp nie należy do naiwnych optymistów, którzy uważają, że młodzież trzeba pozostawić jej własnemu losowi i nie stawiać jej wymagań. Takie stanowisko uważa za niesłuszne i zębne dla wychowania.

W rozdziałach swej książki ukazuje, jaka jest obecna młodzież. Jak myśli. Jak przeżywa doznania: Jak reaguje na to, co ją otacza. Oto kilka przykładów, jak autor charakteryzuje (ocenia) młodzież. Nastolatki lubią rozwiązania radykalne i skrajne. Chcą wszystkiego doświadczyć. Cenią bardzo wolność i podejmowanie decyzji. Przeżywają lęk przed przyszłością. Nie lubią ironii na swój temat. Potrzebują zachęty i potwierdzenia siebie ze strony dorosłych.

Autor nie spełniłby założeń swej książki, gdyby nie charakteryzował wychowawców i środowiska, w którym żyją młodzi. Przypomina wychowawcom, że nie da się stworzyć świata bez konfliktów. Zresztą one są potrzebne do rozwoju człowieka. Wychowawcy, a zwłaszcza rodzice za mało znają młodzież i jej problemy. Często nie są przygotowani do swych zadań. Nieraz brakuje im wizji, według której powinni kształtować młodych ludzi. Jedni chcą dać całkowitą swobodę młodym. Niczym ich nie kępować. Inni pragną prowadzić ich na pasku. Jedno i drugie stanowisko nie jest słuszne. Wybranie zaś złotego środka wymaga dużej znajomości problemu, szczerości i otwartości.

Autor porusza ponadto takie zagadnienia, jak zmiana mentalności uczniów, czas wolny bez nudów, rozwój osobowości, kształtowanie własnego zdania. Omawia trudności popędu seksualnego, który stanowi poważny problem dla młodzieży. Stwierdza, że wprowadzenie pornografii w niektórych krajach jeszcze zwiększyło te trudności. W Danii i w Szwecji zwiększyły się przestępstwa obyczajowe, a w RFN od 1960 r. podwoiły się.

W końcowych rozdziałach Walter Rupp analizuje trudności religijne dzisiejszej młodzieży, która nie przyjmuje bezkrytycznie podawanych sobie treści, ale usiłuje je przemyśleć i zrozumieć.

Aby rozwiązywać trudności wychowawcze, religijne i moralne, konieczne jest wzajemne porozumienie między młodymi i dorosłymi, wzajemna wymiana zdań, słowem dialog.

Książkę należy uznać za cenny wkład do problematyki wychowania młodzieży. Chociaż autor mówi o problemach wychowawczych młodzieży w krajach języka niemieckiego, jednak książka ta może zainteresować wychowawców w innych państwach. Może się przyczynić do owocniejszej pracy nad młodzieżą.

Ks. Jan Tomczak SJ, Warszawa

Günther WEBER, *Wie wir Menschen leben. Ein Religionsbuch für die Grundschule 2*, Freiburg-Basel-Wien 1972, Verlag Herder, s. 96.

Jak wskazuje podtytuł, książka ta jest podręcznikiem dla młodszych dzieci, w wieku mniej więcej klasy klasy II lub III. Zawiera trzy rozdziały: *O nas i o wielu ludziach* (12 jednostek lekcyjnych), *O Jezusie i Jego życiu* (11 jednostek), *O ludziach, którzy wierzą w Jezusa* (22 jednostek).

Autor wychodzi w całym układzie materiału oraz w poszczególnych

jednostkach od zjawisk najbliższych dzieciom i możliwie najbardziej im znanych. Zaznajamia z problemami ludzkimi i ukazuje ich związek z Bogiem. W pierwszym rozdziale omawia następujące tematy: Jesteśmy ludźmi, którzy się różnią między sobą i są do siebie podobni. Do szczęścia potrzebujemy pożywienia, ubrania, mieszkania, miłości drugich. Nie zawsze to jednak ludzie znajdują, ponieważ jedni drugich krzywdzą. Na świecie jest źle, ale musi być inaczej i lepiej niż teraz. Dopiero w temacie jedenastym przychodzi po raz pierwszy w tym podręczniku słowo Bóg. Występuje ono w kontekście poszukiwania przez ludzi szczęścia. Następnie autor przedstawia, jak ludzie sobie wyobrażają Boga i jak poszukują. Wśród nich są i chrześcijanie, którzy utrzymują, że Bóg daje się poznać szczególnie przez Jezusa.

Tematy o Jezusie Chrystusie zaczynają się uświadomieniem, że jest On prawdziwym człowiekiem. Potem zaraz poświęcona jest jednostka ludziom, wśród których żył Chrystus. Następnie autor ukazuje Chrystusa, poszukującego ludzi grzesznych i pogardzanych, głoszącego wszystkim prawo miłości. W ostatnich jednostkach tego rozdziału tłumaczy pojęcie Mesjasza oraz znaczenie śmierci na krzyżu.

Trzecia część podręcznika *O ludziach, którzy wierzą w Jezusa*, omawia wiarę Kościoła. Na pierwsze miejsce wysuwa głoszenie przez Apostołów zmartwychwstania Jezusa Chrystusa. Dalej idą tematy o nowym życiu ludzi, o wspólnocie miłości, o pochodzeniu Jezusa od Boga, o narodzeniu w Betlejem. W tym kontekście wyjaśnia powstanie i znaczenie Pisma św. Przy omawianiu w kilku jednostkach wspólnoty chrześcijan, szczególnie parafialnej, dzieci dowiadują się o chrześcijanach innych wyznań. Eucharystia jest przedstawiona jako pokarm dla ludzi i jako oddanie się Chrystusa dla nas. Łączy z nią podręcznik miłość do bliźnich, która wymaga wzajemnego przebaczenia. Podręcznik poucza również o nawróceniu, ale o sakramencie spowiedzi znajduje się tylko wzmianka w jednym zadaniu. Do tego sakramentu bowiem dzieci przystępują dopiero w klasie czwartej. Podręcznik zamykają jednostki o modlitwie i nadziei chrześcijańskiej.

Autor przedstawia treści przekazywane dzieciom nie w formie pouczeń abstrakcyjnych, lecz jako przeżycia i przekonania ludzi, przez co podręcznik nabiera dużej obrazowości i plastyczności. Jednocześnie ukazuje je w sposób refleksyjny i mocno osadzony w egzystencji ludzkiej. Tymi właściwościami różni się w pewnym stopniu omawiany podręcznik od analogicznych katechizmów polskich wydanych w ostatnich latach.

Na końcu każdej jednostki znajduje się ponadto od trzech do pięciu zadań w formie pytań lub problemu do rozwiązania. Podane jest także w jaki sposób dziecko ma powyższe zadanie rozwiązać, np. *opowiedzcie, narysujcie, rozważcie, napiszcie, wyjaśnijcie...*

Tekstu w jednostkach jest raczej mniej niż we wspomnianych katechizmach polskich. Zdania są krótkie i proste. Podręcznik posiada dużo ilustracji rozmieszczonych na każdej stronie w sposób urozmaicony. Wśród nich znajduje się 90 fotografii i 25 reprodukcji obrazów.

Zapoznanie się z omawianym podręcznikiem może pomóc nie tylko katechetom wychowującym młodsze dzieci, ale przede wszystkim profesorom katechetyki i wszystkim piszącym katechizmy.

Ks. Jan Tomczak SJ, Warszawa

Josef QUADFLIEG (wraz ze współpracownikami), *Glaubensunterweisung im fünften Schuljahr*, München 1971, Kösel-Verlag, s. 244.

Zatwierdzony i ogłoszony w 1967 r. przez zachodnioniemiecki episkopat nowy program katechetyczny pt. *Rahmenplan für die Glaubensunterweisung* (kl. 1—9 szkoły podstawowej), stanowił w momencie wejścia w życie duży